

FRÅN IT&TELEKOMFÖRETAGEN
EN RAPPORT

KOMMUNER HINDRAR FRI KONKURRENS

FÖRSENNAR

FÖRDIRAR

FÖRSÄMRAR

BREDBANDSUTBYGGNADEN

IT & Telekomföretagen
• almeda

KOMMUNER HINDRAR FRI KONKURRENS OCH FÖRSENAR, FÖRDYRAR OCH FÖRSÄMRAR BREDBANDSUTBYGGNADEN

Att alla i Sverige har möjlighet att vara delaktiga i det uppkopplade samhälle som nu växer fram genom en bra digital uppkoppling, är en prioriterad fråga för vår regering vilket mycket tydligt är uttryckt bland annat i de mål som satts i Bredbandsstrategi för Sverige. Ju tidigare Sverige kan dra nytta av digitaliseringens möjligheter, desto mindre är också risken att vi tappar i internationell konkurrenskraft.

Att säkra en väl utbyggd och framtids-säker digital infrastruktur i alla delar av landet är därför en mycket angelägen och central fråga för Sverige och en förutsättning för god tillväxt, ett fungerande och innovativt näringsliv och en fortsatt god välfärd för alla. För att Sverige ska klara de högt ställda målen kring bredbandsutbyggnad och för att så många som möjligt ska få tillgång till prisvärda digitala tjänster krävs att många aktörer investerar, samverkar och konkurrerar. Att bygga bra bredband till alla Sveriges hushåll beräknas kosta över 50 miljarder kronor och det är därför centralt att få de investeringar som görs att räcka så långt som möjligt.

Regeringen är genom bredbandsstrategin tydlig med att den digitala infrastrukturen i första hand ska byggas av marknadens aktörer. Det offentligas roll ska vara att bygga digital infrastruktur där marknaden saknar kommersiella förutsättningar, att stimulera marknadens investeringar och anläggning av digital infrastruktur samt att få de marknadsmässiga investeringarna att räcka så långt som möjligt.

Fungerande konkurrens är det främsta medlet för att säkerställa ett urval av högkvalitativa och prisvärda tjänster till Sveriges konsumenter, företag och myndigheter och därmed det enskilt viktigaste verktyget för att nå bredbandsmålen. Här är kommunernas agerande helt avgörande: för att utbyggnaden ska kunna genomföras i alla delar av landet krävs att Sveriges kommuner har kommunala bredbandsstrategier och främjar effektiv konkurrens.

Många av Sveriges kommuner lever upp till detta, och där fungerar samarbetet mellan de privata aktörerna och kommunerna utmärkt. Utmärkande för dessa kommuner är att där finns en intern vilja och handlingskraft hos både politiker och tjänstemän.

Dessa kommuner ger markavtal med skäliga villkor, har resurser att handlägga exempelvis gräv tillstånd inom rimliga handläggningstider, och är välvilligt inställda till alternativa och mer kostnadseffektiva förläggningsmetoder samt vill främja konkurrens i och mellan olika bredbandsinfrastrukturer.

Dessvärre är detta inte en heltäckande beskrivning av Sveriges kommuners agerande kring bredbandsutbyggnaden.

Det senaste året har IT&Telekomföretagen och våra medlemsföretag sett en mycket oroande utveckling där kommun efter kommun, genom ett agerande som både hämmat utbyggnaden och satt konkurrensen ur spel, börjat sätta käppar i hjulet för den för Sverige nödvändiga och för medborgarna helt avgörande bredbandsutbyggnaden.

Våra medlemsföretag vittnar om fall efter fall där konstruktiva samarbeten avböjs, handläggningsprocesser förhålls, markavtal förvägras och externa investeringar i kommunen avböjs. Bristerna i de kommunala tillståndprocesserna och det faktum att vissa kommuner underlåter att ge konkurrensneutrala villkor till privata aktörer och kommunalt ägda stadsnätbolag

hämmar utbyggnadstakten – på medborgarnas bekostnad.

Vi menar att dessa kommuners agerande, och det faktum att det i dessa kommuner inte råder en sund konkurrens, går emot kommunernas uppdrag och dessutom är opåkallat: idag saknas varken kapital eller vilja att bygga ut infrastrukturen från marknadsaktörernas håll. En sund konkurrenssituation i alla kommuner skulle innebära att de investeringar som görs i digital infrastruktur skulle räcka till fler och locka fler aktörer att investera ytterligare. Osund konkurrens i en kommun riskerar istället att drabba kommunens medborgare genom en mer begränsad utbyggnad av ny infrastruktur, mindre valfrihet och högre priser.

Att flera kommuner missbrukar sina roller som myndighet och markägare för att främja det kommunala stadsnätets intressen oroar IT&Telekomföretagen. Att kommunerna dessutom använder offentliga medel för att bygga infrastruktur där kommersiella förutsättningar finns, vilket förutom att det strider mot regeringens bredbandsstrategi även riskerar att lämna områden som är minst kommersiellt intressanta utan bra bredband och minska på kassan till andra välfärdsutgifter, oroar ytterligare.

AGERANDEN SOM HÄMMAR UTBYGGNADEN

IT&Telekomföretagen ser många otvetydiga exempel på att kommuner i sin roll som myndighetsutövare, fastighetsägare och innehavare av monopolinfrastruktur (såsom vatten, fjärrvärme och el) opåkallat gynnar det kommunalt ägda stadsnätet när det gäller exempelvis tillståndsgivning, samförläggning och information.

Kommunens ansvar och stadsnätets ansvar blandas här samman på ett oacceptabelt sätt.

Våra medlemsföretag vittnar om kommuner som på oacceptabla grunder styr bredbandsutbyggnaden med sin tillståndsgivning.

Privata aktörer nekas markavtal, vilket omöjliggör utbyggnad i kommunen eftersom kommunen äger större delen av den mark som är lämplig att bygga bredband på. Privata aktörer som har markavtal med kommunen nekas trots det grävstillstånd i vissa kommuner, vilket i praktiken omöjliggör de privata aktörernas utbyggnad.

Också tillståndshandläggningen förhalas av vissa kommuner, för att de under handläggningstiden vill utreda hur de med skattemedel kan bygga bredbandsnätet själva istället.

Några exempel:

- I kommun A har kommunen vid upprepade tillfällen försökt att påverka kommunmedborgarna att välja det kommunala stadsnätet. Detta har bland annat skett via grovt felaktiga uttalanden kring ett privat bolag i media.
- I kommun B har kommunen beslutat att ingen annan än deras eget stadsnät ska beviljas grävstillstånd i kommunen.
- I kommunerna C, D, E, F och G har privata aktörer nekats markavtal på oklara grunder samtidigt som de kommunala stadsnäten gör fibersatsningar.
- I kommun H och kommun I har visserligen privata bolag markavtal, men dessa kommuner ställer orimliga krav på återställning och förläggningsmetoder för att bevilja grävstillstånd.
- I kommun J dröjer kommunen med besked kring bland annat VA-planer och vill inte bevilja privata bolag att såga i asfalten över vissa gator trots att det egna stadsnätet använder sig av denna metod till alla fastigheter.

- I kommun K har privata aktörer haft problem med att få grävstillstånd, samtidigt som kommunens egna stadsnät fått tillstånd att gräva.

- I en lång rad kommuner anges ansvariga på det kommunala stadsnätet även som ansvariga för kommunens bredbandspolitik och bredbandsutbyggnad.

Enligt uppskattningar från våra medlemsföretag är det hittills i år sammanlagt minst 17000 hushåll som aktivt har tackat ja till erbjudande om fiber till sitt hem från privata aktörer men som inte får det, till följd av att kommunen inte gett markavtal eller på ett tillfredsställande sätt kunnat handlägga de grävstillstånd som krävs. Efterfrågan och betalningsviljan hos medborgarna finns, våra medlemsföretag är villiga att investera i infrastrukturen, men kommunen sätter käppar i hjulen.

KOMMUNER ERBJUDER TJÄNSTER **UTAN** **KONKURRENSUTSÄTTNING**

Den svenska bredbandspolitiken, som bygger på att det i första hand är marknadens aktörer som ska stå för utbyggnaden av bredband och tillhandahållandet av tjänster, har tjänat Sverige väl.

Trots detta konstaterar IT&Telekom-företagen att många kommunala stadsnät i samband med fiberutbyggnaden nu börjar tillhandahålla även kommunikationsoperatörstjänster, en verksamhet som konkurrerar direkt med privata aktörer. Trots detta är det inte heller ovanligt att kommunen gynnar sitt eget stadsnäts kommunikationsoperatörstjänster framför privata aktörers, exempelvis genom att låta bli att upphandla tjänsterna. Att kommuner, för att gynna sin egen kommunikationsoperatörsverksamhet, inte ger andra aktörer tillträde till fastighetsnät och/eller svartfiber förekommer också.

Det förekommer också att kommuner i samband stadsnätets fiberutbyggnad kopplar upp hushåll i det kommunala fastighetsbolaget och i samband med detta beslutar om en hel eller delvis stängning av konkurrerande bredbandsinfrastruktur. Detta agerande går stick i stäv med de tydliga skrivningarna i Sveriges bredbandsstrategi om att kommunala bostadsbolag ska främja infrastrukturbaserad konkurrens mellan parallella infrastrukturer. De stora förlorarna på detta är hushållen.

Även här försiggår en oacceptabel sammanblandning av roller mellan kommunen, stadsnätet och eventuella andra kommunala bolag såsom bostads- eller energibolag. Detta agerande skadar drivkrafterna till konkurrens vilket fördyrar och försenar utbyggnaden av digital infrastruktur. Ytterst drabbar det slutkunderna genom sämre valfrihet och utbud samt högre priser.

Några exempel:

- Karlstads stadsnät beslutade under 2015 att, utan upphandling, kliva upp i värdekedjan och agerar nu som kommunikationsoperatör (KO). De har dessutom, tillsammans med Arvika, Forshaga, Hammarö, Munkfors och Åmål bildat ett gemensamt nätbolag (MittNät AB) som sträcker sig över dessa kommuner. När nuvarande KO-avtal går ut ansluts även dessa till MittNät. Som en följd av bildandet av MittNät har allmännyttan i Arvika som idag har en privat aktör (på fibern) och en annan privat aktör (på koax) bestämt sig för att ansluta sig till MittNät utan upphandling.

- I Marks kommun valde Mark Kraftnät att bli KO i samband med att allmännyttan Mark Bostad byggde ett fastighetsnät 2015 och krävde att Mark Bostad ska ingå i nätet. Detta trots att Marks Bostad under 2014 hade för avsikt att upphandla KO. Istället tvingas de nu att ingå i Mark Kraftvärmes KO.

- Under 2014 har även Hudiksvall och Vetlanda, som tidigare hade extern KO, klivit upp i värdekedjan och agerar nu KO själva.

- På samtliga ovanstående orter har privata aktörer visat intresse av att agera KO men utan att bjudas in eller lämna anbud.

- I Vimmerby har kommunen, bland annat genom uttalanden i media, gjort klart att man har för avsikt att det kommunala bostadsbolaget ska använda kommunens stadsnät när nuvarande avtal (med en privat aktör) löper ut.

IT&TELEKOMFÖRETAGENS AGERANDE

IT&Telekomföretagen ser med mycket stor oro på det beskrivna agerandet, och menar att det leder till att vissa kommuner förvägrar sina medborgare jämlika möjligheter att vara delaktiga i det svenska samhället eftersom det i allt högre utsträckning kräver tillgång till bredbandsuppkoppling.

IT&Telekomföretagen ser att kommunernas agerande är ett allvarligt hinder för att nå regeringens bredbandsmål och att vissa kommuners agerande strider mot både konkurrenslagen och Konkurrensverkets, PTS och SKLs gemensamma Principer för kommunala insatser på bredbandsområdet.

Mot bakgrund av detta har IT&Telekomföretagen:

- föreslagit Landsbygdskommittén att ge relevant myndighet, t.ex. PTS, i uppdrag att säkerställa att kommuner tillämpar konkurrensneutrala villkor mellan det kommunalt ägda stadsnätet och privata aktörer. Arbetet inleds lämpligen med en kartläggning kring hur situationen ser ut vad avser konkurrensneutralitet mellan kommunala stadsnät och privata aktörer i Sveriges samtliga kommuner.
- anmält Hässleholms kommun till Konkurrensverket, eftersom Hässleholms kommuns agerande har principiell betydelse och riskerar att, om det inte stoppas, sprida sig till andra kommuner. Genom att hädanefter vägra markavtal och grävtillstånd för nedläggning av fiber i kommunen pga att kommunen vill skydda den egna fibersatsningen utestänger Hässleholms kommun helt konkurrens från andra aktörer.

Frågor?

Kontakta Kajsa Frisell, Näringspolitisk expert, IT&Telekomföretagen

E-post kajsa.frisell@almega.se

IT&Telekomföretagen – en motor för digitaliseringen av Sverige.

IT&Telekomföretagen är en medlemsorganisation för alla företag inom IT- och telekomsektorn. Tillsammans med våra medlemmar driver och utvecklar vi marknaden för IT och telekom.

Besök oss på www.itotelekomforetagen.se

IT&Telekomföretagen
● almega